

WILLEM JAN KNIJF.

Willem Jan Knijf was Med. Doctor en gaf het boekje, welks titel wij vroeger hebben medegedeeld, in het jaar 1621 in het licht. In Latijnsche verzen geschreven, moest het strekken om den roem van het Gooiland te verkondigen, en behandelde het in een eerste boek de geschiedenis der genoemde streek, en in een tweede de planten, welke er in het wild door hem werden aangetroffen.

De kennismeming van het werkje, waarnaar men in de beide uitgaven van Pritzel's *Thesaurus* vruchteloos zoekt, en dat dan ook uiterst zelden schijnt voor te komen, was ik eerst verschuldigd aan den heer A. Perk, notaris te Hilversum, die er wel geen oorspronkelijk exemplaar, maar dan toch eene kopij van bezat, door een zijner bekenden met de meeste getrouwheid, zoowel wat den vorm als den inhoud betreft, afgeschreven naar het exemplaar van het Britsch Museum te Londen; en later aan den heer Campbell, directeur der koninklijke boekerij te 's Gravenhage, die mij het exemplaar, aldaar aanwezig, bereidvaardig ten gebruike afstond. Slechts het tweede boek van het gedicht (volgens Haller een poëma mediocre) boezemt ons te dezer plaatse belang in. Dat echter de daarin opgesomde gewassen ons de flora van het Gooiland

in het jaar 1621 volledig zouden voorstellen, kan niet worden aangenomen. De gewoonte des Schrijvers trouwens, om bij elke plant ook hare krachten en therapeutische waarde te schetsen, geeft grond aan het vermoeden, dat hij met voordacht dezulke oversloeg, waarvan hem de nuttigheid niet was gebleken.

Ik behoef wel niet te zeggen, dat de door Knijf gebezigde namen allen waren van het allooi, dat te dier tijde overal werd gehuldigd. Na de studie der werken van Dodonaeus, de Lobel en Clusius, konde het ons echter niet moeilijk vallen ze te ontcijferen en in de taal onzer hedendaagsche systematiek over te zetten.

Als een proefje van des Schrijvers dichttrant en van de wijze waarop hij de planten trachtte aan te duiden, nemen wij hier eenige regels uit het poëma over, ons voorstellende, de door hem gebezigde namen daarna, met de tegenwoordige gebruikelijke er achter, in de bekende orde te doen volgen.

Na den aanhef van zijn gedicht, gaat de S. aldus voort:

»Sponte hic exoritur cubitali, Agrimonia, caule,
Semine et hirsuto, jecoris nativa medela.

Quaeque refert foliis speciem, sed flore citrino,
Argentina, viis passim quae sub pede surgit,
Faucibus haec laesis, ferventi ardore, medetur,
Attritasque equitum sanat succagine nates.

Indomitos fluxus uteri, ventris, cerebrique,
Compescendo domat, si, Tormentilla, coquatur
Indomita ipsa licet divexet ubique colonos.

Et quadruplex species, longis radicibus hicce
Penta- oritur- phylli rubeis, haud infima praestans,
Fistula quos vexat, sistens medicina dolorem.

Pastoris, vulgo, sic Bursa vocata (figuram
Quod referat Bursae servandis assibus aptae)

Dicitur effrenes stringendo sistere fluxus,
Omnigenos. Pilosella minor lanugine, major

Hic sponte erumpit; tenera et linaria, nec non
Quae foliis nummo similis, sat amica paludum
Lativago recreans nares et pectora odore.”

Alle triviale namen, in het gedicht voorkomende, vindt men nu hieronder tot de nieuwere teruggebracht en systematisch gerangschikt.

Hypogynische Dialypetalen.

RANUNCULACEAE.

1. *Thalictrum flavum* L., Rhuta. Pigamum, p. 26.
2. *Adonis aestivalis* L., Anthemion, p. 30.
3. *Myosurus minimus* L., Cauda murina, p. 27.
4. *Ranunculus repens* L., Auricomis, p. 32.
5.   »   *bulbosus* L., Polianthemum, p. 32.
6. *Ficaria ranunculoides* Mönch., *Chelidonium minus*, p. 26.

NYMPHAEACEAE.

7. <i>Nymphaea alba</i> L., }	} <i>Nymphaeae species utraque</i> , p. 30.
8. <i>Nuphar luteum</i> Sm. }	

PAPAVERACEAE.

9. *Papaver Rhoeas* L., *Papaver Rhoeas*, p. 32.
10. *Chelidonium majus* L., *Chelidonium major*, p. 26.

FUMARIACEAE.

11. *Fumaria officinalis* L., *Fumus terrae*, p. 26.

CRUCIFERAE.

12. <i>Nasturtium officinale</i> R. Br. }	} <i>Nasturtium utrumque</i> ,
13. » <i>amphibium</i> R. Br. }	
14. *Barbarea vulgaris* R. Br., *Nasturtium hibernum*, p. 32.
  15. *Cardamine pratensis* L., *Nasturtium minus*, p. 32.
  16. *Sisymbrium officinale* L., *Irio*, p. 32.

17. *Sisymbrium Sophia* L., *Sophia*, p. 28.
18. » *Alliaria Scop.*, *Alliaria*, p. 32.
19. *Brassica Rapa* L., *Rapus*, p. 35.
20. » *Napus* L., *Napus*, p. 35.
21. » *nigra Koch*, *Sinapi*, p. 32.
22. *Sinapis arvensis* L., *Rapistrum*, p. 33.
23. *Diplotaxis tenuifolia* DC., *Eruca sylvestris*, p. 32.
24. *Cochlearia officinalis* L., *Cochlear*, p. 28.
25. *Capsella Bursa pastoris* Mönch, *Bursa Pastoris*, p. 24.

VIOLACEAE.

26. *Viola odorata* L., *Viola . . . . . aura fragrante*, p. 36.
27. » *tricolor* L., *Viola flammea*, p. 30.

DROSERACEAE.

28. *Drosera intermedia* Hayne L., *Solis ros*, p. 32.

PYROLACEAE.

29. *Pyrola rotundifolia* L., *Pyrola*, p. 29.

POLYGALACEAE.

30. *Polygala vulgaris* L., *Polygala*, p. 25.

CARYOPHYLLACEAE.

31. *Agrostemma Githago* L., *Lychnis agrestis*, p. 30.
32. *Saponaria officinalis* L., *Vetonica*, p. 30.
33. *Stellaria media* Vill., *Alsines*, p. 25.
34. . » *graminea* L., *Crataeos*, p. 33.

MALVACEAE.

35. *Malva sylvestris* L., Malva, p. 35.
 36. » *vulgaris* Fr. *Malva pumila*, p. 35.
 37. *Althaea officinalis* L., Althaea, p. 35.

HYPERICACEAE.

38. *Hypericum perforatum* L., Hypericon, p. 25.
 39. » *quadrangulum* L., Ascyrum, p. 25.

Perigynische Dialypetalen.

PAPILIONACEAE.

40. *Sarothamnus scoparius* Koch., Genista, p. 35.
 41. *Genista anglica* L., Genistella, p. 36.
 42. *Ononis spinosa* L., Resta bovis, p. 36.
 43. ? *Medicago sativa* L., Triphyllum, p. 37.
 44. » *Lupulina* L., Lotus sylvestris, p. 33.
 45. *Melilotus officinalis* W., Melilotus, p. 33.
 46. *Trifolium pratense* L., Trifolium, p. 33.
 47. » *arvense* L., Pes leporis, p. 33.
 48. *Ornithopus perpusillus* L., Ornithopodium, p. 33.
 49. *Vicia sativa* L., Vicia, p. 33.
 50. » *angustifolia* Roth., *Lathyrus sylvestris*, p. 33.
 51. » *hirsuta* Koch, } *Arachus*, p. 33.
 52. » *tetrasperma* Koch, }

ROSACEAE.

53. *Spiraea Ulmaria* L., Prati regina, p. 25.
 54. *Geum urbanum* L., Cariophilata, p. 29.
 55. *Potentilla Anserina* L., Argentina, p. 24.
 56. » *Tormentilla Sibth.*, Tormentilla, p. 24.
 57. *Comarum palustre* L., Pentaphyllum, p. 24.

58. *Agrimonia Eupatorium L.*, *Agrimonia*, p. 24.

SANGUISORBACEAE.

59. *Alchemilla vulgaris L.*, *Pes leonis et Sanicula*, p. 29.
60. *Sanguisorba officinalis L.*, *Bipennula major*, p. 29.

LYTHRARIACEAE.

61. *Lythrum Salicaria L.*, *Lysimachum alterum*, p. 25.

CUCURBITACEAE.

62. *Bryonia dioica L.*, *Bryonia*, p. 31.

CRASSULACEAE.

63. *Sedum purpurascens Koch*, *Crassula*, p. 28.
64. » *acre L.*, *Aizoon minimum*, p. 28.
65. *Sempervivum Tectorum L.*, *Barba Jovis*, p. 28.

UMBELLIFERAE.

66. *Hydrocotyle vulgaris L.*, *Cotytedon aquosum*, p. 37.
67. *Eryngium maritimum L.*, *Eryngium*, p. 33.
68. *Petroselinum sativum Hoffm.*, *Apium*, p. 33.
69. *Aegopodium Podagraria L.*, *Herba Gerardi*, p. 29.
70. *Pimpinella Saxifraga L.*, *Saxifraga*, p. 29.
71. *Sium latifolium L.*, *Laver*, p. 36.
72. *Angelica sylvestris L.*, *Angelica*, p. 29.
73. *Daucus Carota L.*, *Daucus*, p. 29.
74. *Anthriscus sylvestris Hoffm.*, *Myrrhis*, p. 33.
75. *Conium maculatum L.*, *Cicuta*, p. 32.

Perigynische Gamopetalen.

CAPRIFOLIACEAE.

76. *Lonicera Periclymenum L.*, *Periclemena*, p. 31.

STELLATAE.

77. *Galium Aparine L.*, *Aparine*, p. 34.
 78. » *verum L.*, *Gallium*, p. 34.

VALERIANACEAE.

79. *Valeriana officinalis L.*, *Phu majus*, p. 30 en 31.
 80. » *dioica L.*, *Phu minus*, p. 30 en 31.
 81. *Valerianella olitoria Poll.*, *Phu minimum*, p. 30 en 31.

DIPSACEAE.

82. *Dipsacus sylvestris Mill.*, *Dipsacus*, p. 34.
 83. *Knautia arvensis Coult.*, *Scabiosa*, p. 28.
 84. *Succisa pratensis Mönch.*, *Daemonis Morsus*, p. 28.

COMPOSITAE.

85. *Tussilago Farfara L.*, *Farfara*, p. 26.
 86. *Petasites officinalis Mönch.*, *Petasites*, p. 26.
 87. *Bellis perennis L.*, *Bellis minor*, p. 30.
 88. *Erigeron acris L.*, *Erigeron*, p. 35.
 89. *Solidago Virga aurea L.*, *Aurea virga*, p. 29.
 90. *Gnaphalium dioicum L.*, *Pilosella minor*, p. 25.
 91. *Artemisia vulgaris L.*, *Artemisia*, p. 26.
 92. *Tanacetum vulgare L.*, *Tanacetum*, p. 26.
 93. *Achillea Ptarmica L.*, *Pyrethrum*, p. 31.
 94. » *Millefolium L.*, *Myriophyllum*, p. 29.
 95. *Anthemis Cotula L.*, *Cotula foetida*, p. 30.

96. *Matricaria Chamomilla L.*, Chamomilla, p. 30.
 97. *Chrysanthemum Leucanthemum L.*, Bellis major, p. 30.
 98. » *inodorum L.*, Cotula non foetida, p. 30.
 99. » *Parthenium P.*, *Matricaria et Parthenium*,
 p. 26 et 27.
 100. *Cineraria palustris L.*, *Conyza comosa*, p. 26.
 101. *Senecio Jacobaea L.*, *Jacobaea*, p. 25.
 102. » *sarracenicus L.*, *Consolida Saracenicus*, p. 28.
 103. *Cirsium arvense Scop.*, *Carduus agrestis*, p. 34.
 104. *Silybum marianum Gaertn.*, Maria, p. 34.
 105. *Lappa major Gaertn.*, *Lappa major*, p. 27.
 106. ? » *minor DC.*, *Lappa minor*, p. 27.
 107. *Centaurea nigra L.*, *Jacea atra*, p. 28.
 108. » *Cyanus L.*, *Cyanus*, p. 30.
 109. » *Calcitrapa L.*, *Carduus stellatus*, p. 34.
 110. *Lapsana communis L.*, *Lampsana*, p. 34.
 111. *Cichorium Intybus L.*, *Intybus agrestis*, p. 34.
 112. *Leontodon autumnalis L.*, *Hieracium minus*, p. 34.
 113. *Tragopogon pratensis L.*, Barba Hirci, p. 30.
 114. *Taraxacum officinale Wigg.*, Dens Leonis, p. 34.
 115. *Lactuca sativa L.*, *Lactuca*, p. 35.
 116. » *Scariola L.*, *Lactuca sylvestris*, p. 35.
 117. *Sonchus oleraceus L. p.p.*, *Sonchus lenis*, p. 34.
 118. » *asper Vill.*, *Sonchus asper*, p. 34.
 119. *Crepis biennis L.*, Condrilla, p. 34.
 120. » *virens Vill.*, Hedipnois, p. 34.
 121. *Hieracium Pilosella L.*, *Pilosella major*, p. 25.
 122. *Hieracium umbellatum L.*, *Hieracium majus*, p. 34.

CAMPANULACEAE.

123. *Campanula rotundifolia L.*, *Campanula*, p. 30.
 124. » *Trachelium L.*, *Trachelium*, p. 30.

Hypogynische Gamopetalen.

ERICACEAE.

125. *Calluna vulgaris* *Salisb.*, *Erica*, p. 36.

GENTIANACEAE.

126. *Gentiana Pneumonanthe* *L.*, *Viola autumni*, p. 30.
 127. *Erythraea Centaurium* *P.*, *Centaurea*, p. 30.

CONVOLVULACEAE.

128. *Convolvulus Sepium* *L.*, *Smilax major*, p. 31.
 129.   »   *arvensis* *L.*, *Smilax minor*, p. 31.
 130. *Cuscuta Epithymum* *L.*, *Cuscuta*, p. 31.

BORAGINACEAE.

131. *Cynoglossum officinale* *L.*, *Cynoglossum*, p. 27.
 132. *Lycopsis arvensis* *L.*, *Lycopsis*, p. 27.
 133. *Symphytum officinale* *L.*, *Consolida major*, p. 28.
 134. *Lithospermum officinale* *L.*, *Solis Milium*, p. 29.
 135. *Myosotis palustris* *With.*, *Scorpioides*, p. 25.

SOLANACEAE.

136. *Solanum nigrum* *L.*, *Solatrum*, p. 32.
 137.   »   *Dulcamara* *L.*, *Dulcis amara*, p. 31.
 138. *Hyoscyamus niger* *L.*, *Hyoscyamus*, p. 32.

ANTIRRHINACEAE.

139. *Linaria vulgaris* *L.*, *Linaria*, p. 25.
 140. *Veronica Beccabunga*, *L.*, *Beccabunga* *L.*, p. 37.
 141.   »   *Chamaedrys* *L.*, *Teucris*, p. 28.

142. *Veronica officinalis*, *L.*, *Veronica serpens*, p. 26.

RHINANTHACEAE.

143. *Pedicularis sylvatica* *L.*, *Fistularia*, p. 33.
 144. *Rhinanthus major* *Ehrh.*, *Galli crista*, p. 33.
 145. *Euphrasia officinalis* *L.*, *Euphrasia*, p. 26.

LABIATAE.

146. *Mentha arvensis* *L.*, *Calamintha*, p. 29.
 147. *Thymus Serpyllum* *L.*, *Serpyllum*, p. 29.
 148. *Glechoma hederacea* *L.*, *Hedera terrestris*, p. 31.
 149. *Marrubium vulgare* *L.*, *Marrubium*, p. 29.
 150. *Leonurus Cardiac* *L.*, *Cardiac*, p. 29.
 151. *Brunella vulgaris* *L.*, *Consolida minor*, p. 28.
 152. *Ajuga reptans* *L.*, *Consolida media*, p. 28.
 153. *Teucrium Scorodonia* *L.*, *Ambrosiana*, p. 29.

VERBENACEAE.

154. *Verbena officinalis* *L.*, *Verbena*, p. 28.

PRIMULACEAE.

155. *Lysimachia vulgaris* *L.*, *Lysimachum*, p. 25.
 156. » *Nummularia* *L.*, *Nummularia*, p. 25.
 157. *Anagallis arvensis* *L.*, *Anagallis croceo flore*, p. 25.
 158. » *coerulea Schreb.*, *Anagallis coeruleo flore*, p. 25.

PLANTAGINACEAE.

159. *Plantago major* *L.*, *Plantago major*, p. 27.
 160. » *media* *L.*, *Plantago media*, p. 27.
 161. » *lanceolata* *L.*, *Plantago minor*, p. 27.
 162. » *maritima* *L.*, *Plantago marina*, p. 27.

163. *Plantago Coronopus L.*, *Coronopus*, p. 27.

Apetalae.

CHENOPODIACEAE.

164. *Chenopodium bonus Henricus L.*, *Bonus Henricus*, p. 34.

POLYGONACEAE.

165. *Rumex pratensis M. K.*, *Lapathum*, p. 34.
 166. » *Acetosa L.*, *Oxalis major*, p. 34.
 167. » *Acetosella L.*, *Oxalis minor*, p. 34.
 168. *Polygonum amphibium L.*, *Plantago undosa*, p. 37.
 169. » *Persicaria L.*, *Persicaria*, p. 32.
 170. » *Hydropiper L.*, *Hydropiper*, p. 36.
 171. » *aviculare L.*, *Centum nodia*, p. 27.

EUPHORBIACEAE.

172. *Euphorbia Peplus L.*, *Peplis*, p. 31.
 173. » *Lathyris L.*, *Lathyris*, p. 31.

URTICACEAE.

174. *Urtica urens L.*, *Urtica*, p. 28.
 175. *Parietaria officinalis L.*, *Helxine*, p. 25.
 176. *Humulus Lupulus L.*, *Lupulus*, p. 31.

MYRICACEAE.

177. *Myrica Gale L.*, *Hollandica Myrtus*, p. 36.

Monocotyleae.

ALISMACEAE.

178. *Alisma Plantago L.*, *Alisma*, p. 30.

IRIACEAE.

179. *Iris Pseudacorus L.*, *Iris*, p. 30.

LEMNACEAE.

180. *Lemna minor L.*, *Lens palustris*, p. 36.

ARACEAE.

181. *Calla palustris L.*; *Dracunculus*, p. 36.

TYPHACEAE.

182. *Sparganium ramosum Huds.*, *Sparganium*, p. 30.
 183. *Typha angustifolia L.*, *Typha*, p. 37.

HYDROCHARIACEAE.

184. *Hydrocharis Morsus ranae L.*, *Morsus Ranae*, p. 36.

GRAMINEAE.

185. *Phalaris arundinacea L.*, *Gramen arundinaceum*, p. 37.
 186. *Phragmites communis Trin.*, *Arundo*, p. 37.
 187. *Bromus sterilis L.*, *Bromus*, p. 33.
 188. *Lolium perenne L.*, *Phoenix*, p. 33.
 189. » *temulentum L.*, *Lolium*, p. 33.

Cryptogamae.

EQUISETACEAE.

190. *Equisetum arvense L.*, *Equina cauda*, p. 28.

OPHIGLOSSACEAE,

191. *Ophioglossum vulgatum* L., *Lancea Christi*, p. 29.

FILICES.

192. *Osmunda regalis* L., *Osmunda*, p. 31.

193. *Polypodium vulgare* L., *Polipodium*, p. 31.

194. *Polystichum Filix mas* Roth., *Filix*, p. 31.

195. *Asplenium Ruta muraria* L., *Muraria Rhuta*, p. 31.

Vergelijken wij deze plantenlijst met de vroegere, uit de werken van oudere auteurs getrokken, dan blijkt ons, dat daarin voor het eerst gewag wordt gemaakt van:

1. *Ornithopus perpusillus*.

2. *Comarum palustre*.

3. *Valerianella olitoria*.

4. *Crepis biennis*.

5. *Calluna vulgaris*, en

6. *Hydrocharis Morsus ranae*.

zoodat Knijf voor den ontdekker dezer soorten op Nederlandschen bodem gehouden mag worden.

1. *Ornithopus perpusillus* L. Deze plant noemde Knijf *Ornithopodium*, en hij wijdde er de volgende regels aan:

»*Loti sylvestres gelidæ, siccaequè putantur,*

Ajunt vesicæ cruciatus demere posse,

Claviculis, referens formam, pedis altivolantis,

Est pecudum esca satis præstans, mortalibus haud est.»

Reeds bij *Dodonæus* en anderen werd de naam *Ornithopodium* (blijkens de daarvan gegeven houtsnedes) op *Ornithopus perpusillus* toegepast.

2. *Comarum palustre* L. Op p. 24 wordt gezegd:

»*Et quadruplex species, longis radicibus hicce*

Penta- oritur- phylli rubeis, haud infima præstans,» etc.

De roode uitloopers (»radices longae rubeae»), waarvan de auteur spreekt, doen duidelijk uitkomen, dat hij *Comarum palustre* bedoeld heeft. Afgaande op de woorden »quadru-plex species», zoude men echter kunnen meenen, dat nu ook nog een drietal soorten van *Potentilla*, en meer in het bijzonder *P. reptans*, door hem in het Gooiland zou zijn aangetroffen. Hiervan wordt echter niets zekers in den text vernomen, waarom wij het raadzaam hebben geacht, laatstgenoemde soort niet onder de door Knijf ontdekte of eerst vermelde indigenen op te nemen. — De vier soorten van *Pentaphyllum*, door *Dodonaeus* beschreven en in plaat gebracht, zijn: *Potentilla alba* (?), *argentea*, *procumbens* en *Comarum palustre*, en op dit viertal heeft Knijf zich zonder twijfel beroepen.

3. *Valerianella olitoria* *Poll.* Op p. 31 lezen wij hiervan:

»Pectus Alisma aperit, non pura et vulnera mundat
Nobile Phu veterum, coctum medicina dolorum,
Vulneraque internis sanans inflicta medullis,
Hac regione scatet, Majusque Minusque vocatum,
Quorum quod minimum est, oleo conditur olivae
Vinosoque acido succo (*Lactuca Hyemalis*).»

De slaolie, de azijn en de wintersla, waarvan hier gesproken wordt, doen genoeg uitkomen, dat »Phu minimum» inderdaad niet anders als *Valerianella olitoria* (onze gewone veldsla) geweest kan zijn.

4. *Crepis biennis* *L.* Op p. 34 vinden wij den versregel:
»Condrilla addatur sistens profluvia ventris.»

De onderstelling, dat deze »Condrilla» voor *Crepis biennis* te houden zij, put ik uit de volgende gegevens: 1° dat Knijf, behalve deze, nog 36 andere *Compositae*, met hare in 1621 gebruikelijke namen, in zijn gedicht vermeld hebbende, daardoor te kennen gaf, dat deze geen van allen bij de beoordeeling van wat onder »Condrilla» verstaan moet worden, in aanmerking konden komen; 2° dat van de andere, ten tijde van Knijf bekende, *Compositae* geene enkele met zijne »Con-

drilla" in verband kon worden gebracht, terwijl eindelijk 3° de door Dodonaeus afgebeelde »Eerste oft Grootte Condrille, met geele bloemen" (Cruydt-Boeck, a^o 1618, p. 994), indien wij de door Knijf elders in zijn gedicht genoemde »Lampsana" (= *Lapsana communis*) buiten rekening laten, mij toescheen, alleen met *Crepis biennis* vergeleken te kunnen worden. Dodonaeus schreef aan deze »Eerste Condrille", evenals Knijf, de kracht toe om diarrhoeën te kunnen genezen.

5. *Calluna vulgaris* *Salisb.* Omtrent deze plant, lezen wij op p. 36:

»Suevit, vimineis foliis, dum purgat Erica,
Faemineas curas lenire, opera atque gravare,
Nulla sed ad morbos conducit commoda tristes."

Dat dit »Erica" op *Calluna vulgaris* doelt, vloeit daaruit voort, dat laatstgenoemde plant als de eerste aller Erica's bij Dodonaeus vermeld staat en afgebeeld is, en verder uit het feit, dat er in Nederland slechts twee soorten van Heide gevonden worden, nl. *Calluna vulgaris* en *Erica Tetralix*, en dat de laatste door de oudere auteurs als »Erica decima tertia" stond aangeteekend. Eindelijk groeit *Calluna vulgaris* sinds de verst heugende tijden in het Goiland overvloedig.

6. *Hydrocharis Morsus ranae* *L.* — Hierop hebben betrekking de regels:

»Et Morsus Ranae: medicamina frigida doctis,
Sed magis externa, medicis medicamen in usum."

Ik voeg hier nog bij, dat de »Solis ros" van Knijf wellicht *Drosera rotundifolia* geweest is, doch dat ik dezen naam niet durfde vooropzetten, omdat de oudere auteurs die plant »Ros solis major" noemden.

Onder *Arachus* beeldt Dodonaeus twee soorten van *Ervum* of *Vicia* af, nl. *V. hirsuta* en *V. tetra sperma*. Knijf kan dus ook met dien titel beiden bedoeld hebben.

Daar ik echter geene zekerheid in deze verkrijgen kon, achtte ik het raadzamer, alleen de reeds van vroeger bekende *V. hirsuta* zonder, doch *V. tetrasperma* met een ? aan te voeren.

Wat Knijf onder »*Lappa minor*» verstaan hebbe, is moeilijk te gissen. Dodonaeus verstond daaronder: *Xanthium Strumarium* en *Galium Aparine*. Daar Knijf deze laatste echter in zijn gedicht afzonderlijk vermeldt, is het zeker, dat hij op deze plant het oog niet gevestigd had. Dat *Xanthium Strumarium* in het Gooiland gegroeid hebbe, is niet onmogelijk, maar toch niet zeer waarschijnlijk, in dien zin, dat Knijf's aandacht door deze plant bijzonder getroffen zoude zijn. Liever nemen wij aan, dat den auteur de »*Lappa minor*» van de Lobel, waarvan ook Dodonaeus in zijn Bijvoegsel op het Artikel »Van de groote Clissen» gewag maakt, voor den geest hebbe gezweefd, en dan zou het kunnen wezen, dat onze, ook tegenwoordig nog zoo heetende, kleine Klit met dien titel bedoeld ware.

Eindelijk zette ik »*Cuscuta*» over door *Cuscuta Epithymum*, en niet door *C. europaea*, omdat eerstgenoemde, van vroeger reeds bekend, zeker meer in het Gooiland werd aangetroffen dan de laatste.

Geslachtsnamen, zonder nadere bepaling der soorten, heb ik, juist omdat enkel de kennis der laatsten ons belang inboezemt, buiten rekening gelaten.
